Valiokunnan lausunto YmVL 45/2018 vp– E 107/2018 vp

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Suomen EU-puheenjohtajakauden keskeisiä asiakysymyksiä; tilannekatsaus

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Suomen EU-puheenjohtajakauden keskeisiä asiakysymyksiä; tilannekatsaus (E 107/2018 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- EU-erityisasiantuntija Jussi Soramäki, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Tuija Talsi, ympäristöministeriö

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Pääasiallinen sisältö

Suomi vie puheenjohtajakaudellaan EU:n asialistaa eteenpäin tehokkaasti toimien, aikatauluja kunnioittaen ja puolueettomana välittäjänä kompromisseja hakien. Tämä tarkoittaa tasapuolista suhtautumista kaikkiin jäsenmaihin. Puheenjohtaja ei esitä omia kansallisia tavoitteita, vaan yhteisiä ratkaisuja.

Eri sektoreiden neuvostot ja muut kokoukset hyödynnetään puheenjohtajakaudella jalkautettaessa ja edistettäessä unionin strategista ohjelmaa. Suomi järjestää kokoukset paitsi tehokkaasti myös kestävästi.

Valmis
5.1

Valiokunnan lausunto YmVL 45/2018 vp

Valtioneuvoston kanta

Oikeusvaltioperiaate

EU:ssa on vireillä useita toimia, joiden tarkoituksena on vahvistaa välineitä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen seurantaan ja varmistamiseen. Suomi toimii aloitteellisesti, jotta unionin tason välineitä edelleen kehitettäisiin.

Oikeusvaltioperiaatekokonaisuuteen liittyen Suomen EU-puheenjohtajakaudella keskeinen yksittäinen painopiste on neuvottelut asetusehdotuksesta EU:n talousarvion suojaamiseksi oikeusvaltiopuutteilta. Tarkoituksena on luoda ehdollisuutta EU-varojen vastaanottamisen sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen välille. Suomi on pitänyt ehdotusta tärkeänä osana MFF-neuvottelukokonaisuutta ja toimii puheenjohtajana tehokkaasti mahdollisimman laajan yhteisymmärryksen saavuttamiseksi asiassa. Komission aloitetta oikeusvaltioperiaatteen turvaamista koskevan toimintakehyksen vahvistamisesta odotetaan keväällä. Tältä osin työ neuvostossa jatkunee Suomen puheenjohtajakaudella. Lisäksi neuvoston oikeusvaltioperiaatetta koskevan vuoropuhelun arvioinnin tulee valmistua vuoden 2019 loppuun mennessä. Tarkoitus on viedä vuoropuhelun kehittämistä kohti vuosittaista jäsenvaltioiden vertaisarviointia. Lisäksi Suomi varautuu siihen, että joitakin jäsenvaltioita koskevat oikeusvaltiomenettelyt ovat asialistalla puheenjohtajakaudella.

Sisämarkkinat

Suomi vaikuttaa siihen, että unionin seuraavassa strategisessa ohjelmassa olisi vahva painotus sisämarkkinoiden kehittämiseen keskeisimpänä kasvua ja kilpailukykyä vahvistavana tekijänä.

Päämiehet käyvät sisämarkkinoiden tulevaisuutta linjaavan keskustelun maaliskuussa. Joulukuun Eurooppa-neuvoston linjaukset muodostavat hyvän pohjan kevään jatkotyölle. Lähtökohtana on erityisesti digi- ja palvelutalouden edistäminen sekä laaja-alainen, eri politiikka-alueet yhdistävä lähestymistapa. Olennaista on teollisuuspolitiikkaan, digitalisaatioon, kestävyyteen sekä sisämarkkinoiden ulkoiseen kilpailukykyyn ja kauppapolitiikkaan liittyvien yhteyksien parempi yhteensovittaminen. Lisäksi on tarkasteltava sisämarkkinoiden toiminnan näkökulmasta myös sellaisten politiikkakokonaisuuksien tavoitteita, joissa EU:n toimivalta on rajoitettua. Tällaisia ovat muun muassa työn murrokseen ja tulevaisuuden osaamistarpeisiin, koulutukseen sekä sosiaali- ja terveyssektoreihin liittyvät kysymykset. Romanian kaudella tavoitellaan ratkaisua vielä useista keskeneräisistä lainsäädäntöasioista. Suomen kaudelle kuitenkin jää joitakin sisämarkkinoita koskevia lainsäädäntöasioita, kuten ehdotukset yhtiö- ja kuluttajaoikeudesta, digitaalisesta verotuksesta, sähköisen viestinnän tietosuojasta (ns. e-privacy), eurooppalaisesta työviranomaisesta sekä liikennepaketin viimeistely.

Ilmastopolitiikka

Pariisin sopimuksen mukaan EU:n tulee päivittää päästövähennyssitoumuksensa YK:n ilmastosopimukselle vuoteen 2020 mennessä ja laatia vuoteen 2050 ulottuva pitkän aikavälin strategia, joka kattaa sekä päästöt että poistumat. Komissio julkaisi viime syksynä pitkän aikavälin strategiasta tiedonannon, jossa esiteltiin erilaisia skenaarioita. Eurooppa-neuvosto pyysi joulukuussa

neuvostoa työstämään tiedonannossa esitettyjä osa-alueita. Romanian puheenjohtajakaudella käydään keskustelut tiedonannosta eri neuvostokokoonpanoissa.

Eurooppa-neuvosto antaa ohjeistusta yleisestä suunnasta ja poliittisista prioriteeteista vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla, jotta Euroopan unioni voi esittää pitkän aikavälin strategiansa. Suomen puheenjohtajakaudella on tarkoitus laatia päätelmät strategiasta ja käydä keskustelua EU:n päästövähennystavoitteesta.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valtioneuvoston kirjelmässä esitetään tilannekatsaus Suomen EU-puheenjohtajakauden keskeisistä asiakysymyksistä. Kirjelmä sisältää luettelon todennäköisesti vireillä olevista keskeisimmistä lainsäädäntöasioista ja strategiakysymyksistä. Asiat eivät ole tärkeysjärjestyksessä, eikä kaikkien asiakokonaisuuksien osalta ole esitetty edes yleisiä linjauksia, vaan kysymyksessä on nimensä mukaisesti tilannekatsaus. Ympäristövaliokunta on tarkastellut kirjelmää toimialansa kannalta korostaen erityisesti seuraavaa.

Hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin IPCC:n lokakuussa 2018 julkaisemassa raportissa todetaan, että ilmastopolitiikan kunnianhimoa on nostettava, mikäli halutaan Pariisin ilmastosopimuksen mukaisesti pyrkiä kohti 1,5 C°:n tavoitetta ja vähentää ilmaston lämpenemiseen liittyviä riskejä. Tähän mennessä Pariisin sopimuksen alla annetut kansalliset päästövähennyslupaukset eivät riitä rajoittamaan lämpötilan nousua 1,5 C°:seen. Myös EU:n tulee päivittää oma päästövähennyssitoumuksensa vuoteen 2020 mennessä, ja EU:n pitkän aikavälin ilmastotoimet on rakennettava siten, että EU saavuttaa hiilineutraaliuden ennen vuotta 2050.

Suomen tulee vaikuttaa siihen, että komissio tarkentaa mahdollisuuksia EU:n vuoden 2030 päästövähennystavoitteen tiukentamiseen, jotta päätös EU:n päästövähennyssitoumuksen NDC:n korottamisesta voidaan tehdä viimeistään vuonna 2020 Pariisin sopimuksen velvoitteiden mukaisesti. Hiilineutraaliuden saavuttaminen EU:ssa vuosisadan puoleenväliin mennessä edellyttää vuoden 2030 päästövähennystavoitteen tiukentamista vastaavasti, mikä olemassa olevan tiedon perusteella tarkoittaa päästövähennystavoitteen kiristämistä vähintään 55 %:iin vuoteen 1990 verrattuna.

Valiokunta korostaa, että Suomen puheenjohtajuuskaudelle ajoittuu erittäin merkittävää päätöksentekoa tai sen valmistelua, olipa päätöksentekotaso Eurooppa-neuvosto tai YK:n ilmastohuippukokous. EU:n tulee jatkaa ja vahvistaa globaalia ilmastojohtajuutta ja edistää Pariisin sopimuksen tehokasta toimeenpanoa sekä hiilidioksidipäästöjen hinnoittelua ja hiilijalanjälkilaskentaa myös maailmanlaajuisesti. Kunnianhimoinen ilmastopolitiikka tukee eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi edistää EU:n ilmastolainsäädännön ja muun relevantin lainsäädännön kehittämistä päästövähennysvelvoitteiden saavuttamiseksi kustannustehokkaalla tavalla. Ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen valtavirtaistaminen EU:n eri politiikkalohkoille on keskeistä tavoitteiden saavuttamiseksi. Tärkeitä ovat erityisesti EU:n monivuotinen rahoituskehys, kestävää rahoitusta koskeva lainsäädäntöpaketti, kiertotalous, CAP-uudistus, kehi-

tysrahoitus sekä tutkimus- ja kehitysrahoitus. Kiertotalouden edellyttämän systeemisen muutoksen aikaansaaminen edellyttää erityisesti kiertotalouteen liittyvien eri lainsäädäntöjen rajapintojen kehittämistä siten, että niiden tavoitteet ovat yhdensuuntaiset ja kokonaisuus toimii haluttuun suuntaan. Huomiota tulee kiinnittää esimerkiksi jätehierarkian toteutumiseen käytännössä siten, että esimerkiksi tuotteiden korjattavuutta ja uudelleenkäyttöä konkreettisesti edistetään jätteiden syntymisen ennaltaehkäisemiseksi.

Valiokunta pitää tärkeänä myös valtioneuvoston kirjelmään sisältyvää linjausta siitä, että Suomi toimii aloitteellisesti unionin tason välineiden kehittämiseksi oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen seurantaan ja varmistamiseen. Tähän liittyen Suomen EU-puheenjohtajakaudella keskeinen yksittäinen painopiste on neuvottelut asetusehdotuksesta EU:n talousarvion suojaamiseksi oikeusvaltiopuutteilta. Tarkoituksena on luoda ehdollisuutta EU-varojen vastaanottamisen sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen välille. On keskeisen tärkeää, että yhteisen arvoperustan, kuten oikeusvaltioperiaatteen, kunnioittaminen siten kuin se sisältyy uusien jäsenvaltioiden liittymistä koskeviin ns. Kööpenhaminan arviointiperusteisiin, toteutuu myös liittymisen jälkeen ja että se toteutuu kaikissa jäsenvaltioissa samalla tavalla. Valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, että komission aloitetta oikeusvaltioperiaatteen turvaamista koskevan toimintakehyksen vahvistamisesta odotetaan keväällä ja työ neuvostossa jatkunee Suomen puheenjohtajakaudella. Valiokunta korostaa, että oikeusvaltioperiaate muodostaa osaltaan keskinäisen luottamuksen perustaa, joka on edellytys yhteisten politiikkojen toteuttamiselle. Siksi periaatteen rikkomisen ehkäisemiseen on tärkeää löytää käytännössä toimivia keinoja, jollaisia voisivat olla EU:n rahoitusmekanismeihin liittyvät ehdot.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 30.1.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
varapuheenjohtaja Silvia Modig vas
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Sari Multala kok

Valiokunnan lausunto YmVL 45/2018 vp

jäsen Riitta Myller sd
jäsen Katja Taimela sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Esityksessä on kyse sekä niistä toimista että ratkaisuista, joita tullaan tekemään ja tavoittelemaan Suomen EU:n puheenjohtajakaudella heinäkuusta alkaen. Suomen kaudella esiin tulevat nousemaan useat sisämarkkinoita ja sen lainsäädäntöä koskevat asiat, kuten ehdotukset yhtiö- ja kuluttajaoikeudesta, digitaalisesta verotuksesta sekä sähköisen viestinnän tietosuojasta, vain muutamia asioita mainitaksemme. Näissä asioissa varmasti tullaan etenemään, ja se on ihan hyvä asia.

Toisaalta esitykseen sisältyy laajasti myös ilmastopoliittisia asioita, joista valiokuntaryhmämme on yhä enemmässä määrin huolestunut. Emme edelleenkään voi hyväksyä EU:n ilmastosuunnitelmia. Kokonaisuudessaan näemme, että nyt ehdotettu ilmastopolitiikan suunnitelma on monesta eri näkökulmasta varsin ongelmallinen.

Ensinnäkin me perussuomalaiset haluamme taata maamme teollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyn tuleville vuosille. Nyt esitetyt unionin energia- ja ilmastopolitiikan liian kunnianhimoiset tavoitteet eivät tätä tee.

Lisäksi on myös todettava, että hyvänä ja huonona unionin esimerkkinä tästä toimii juuri se, että EU jatkaa ja vahvistaa väkisin globaalia ilmastojohtajuutta juuri Pariisin sopimuksen kautta. Tämä on sellaista kehitystä, jota me perussuomalaiset emme myöskään voi hyväksyä, sillä koemme, että suomalaisen yrittäjyyden ja kotimaisen teollisuuden toimintaedellytysten turvaaminen on todellinen ympäristöteko.

Lopuksi haluamme myös muistuttaa siitä, että huolehtimalla teollisuuden pysymisestä maassamme huolehdimme samalla sekä huoltovarmuudestamme sekä ao. sektorin työpaikoista.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

> että valiokunta ottaa edellä olevan huomioon eikä yhdy ilmastonmuutosta koskevilta osin valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 30.1.2019

Olli Immonen ps
Rami Lehto ps